

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Пс 09.3 «ВІЙСЬКОВА ПСИХОЛОГІЯ»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Форма здобуття освіти: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Військова психологія» є вибірковою для професійної підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП «Психологія». Вивчається протягом 5-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у курсантів у курсантів систему знань про теоретико-методологічні засади військової психології, її особливості, місце в системі інших психологічних і військових дисциплін; навчити курсантів організовувати проведення у прикордонних підрозділах психологічну роботу з метою соціально-психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу; дати курсантам знання та вміння щодо вивчення і розвитку психології особистості прикордонника, малих груп в особливих умовах оперативно-службової діяльності; сформувані практичні уміння та навички використання знань військової психології у професійній діяльності фахівців структур виховної роботи на різноманітних посадах; навчити аналізувати та формувати властивості, якості, позитивні стани необхідні для зразкового виконання завдань оперативно-службової діяльності через розкриття загальних психологічних.

Основне завдання навчальної дисципліни полягає у формуванні творчого психологічного мислення майбутніх офіцерів-прикордонників і передбачає оволодіння не тільки необхідними знаннями, а й практичними навичками та уміннями ефективної взаємодії з іншими людьми, раціонального керівництва прикордонним підрозділом.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти програмних результатів навчання, які передбачають здатність демонструвати знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез та оцінювання його складових, а саме:

ПРН-2 - Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

1. Знати загальні поняття про психологічні особливості особистості військовослужбовця, методи її дослідження.
2. Розуміти прикладні аспекти психологічного забезпечення професійної діяльності військовослужбовців в різних умовах її здійснення.
3. Застосовувати отримані знання у процесі практичної діяльності, при вирішенні завдань професійної підготовки персоналу ДПСУ.
4. Аналізувати індивідуально-психологічні особливості персоналу та враховувати їх у роботі щодо формування та згуртування прикордонного колективу.
5. Синтезувати, прогнозувати та розв'язувати проблемні ситуації серед персоналу, запобігати їх виникненню.

6. Оцінювати теоретичні та методичні розробки у військовій психології.

ПРН-9 - Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

1. Знати психологічні особливості переживань та станів військовослужбовцями в актуальних життєвих ситуаціях.
2. Розуміти особливості організація життєдіяльності військовослужбовців для зниження стресу.
3. Застосовувати отримані знання для надання психологічної допомоги військовослужбовцям у складних життєвих ситуаціях.
4. Аналізувати індивідуально-психологічні особливості особистості військовослужбовців в умовах бойових дій.
5. Пропонувати програми психологічного консультування та заходи психологічної допомоги військовослужбовців при переживанні військовослужбовцями негативних психоемоційних станів.
6. Реалізовувати способи активізації (мобілізації) морально-психологічного стану військовослужбовців у бою.

ПРН-10 - Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

1. Знати психологічну структуру прикордонного підрозділу: характеристика та особливості.
2. Розуміти психологічні особливості військового колективу та особливості міжособової взаємодії військовослужбовців.
3. Підбирати та впроваджувати психологічні заходи стосовно формування та розвитку військового колективу ДПСУ.
4. Аналізувати індивідуально-психологічні особливості персоналу та враховувати їх у роботі щодо формування та згуртування прикордонного колективу.
5. Синтезувати заходи групового впливу військового колективу та керівництва на військовослужбовців.
6. Оцінювати ефективність військовослужбовців в умовах бойових дій

ПРН-15 - Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

1. Знати систему організаційних, методичних та навчально-виховних заходів, спрямованих на забезпечення цілеспрямованого, систематичного впливу на свідомість і поведінку воїнів, встановлення психолого-педагогічної взаємодії в розумінні, плануванні та здійсненні роботи по самовихованню, саморозвитку та самовдосконаленню.
2. Розуміти прикладні аспекти діяльності офіцерського та сержантського складу щодо регулювання відносин в колективі, формування сприятливого соціально-психологічного клімату тощо.
3. Застосовувати способи активізації (мобілізації) морально-психологічного стану, обирати напрямки, способи та засоби саморозвитку та самовдосконалення.

4. Аналізувати індивідуально-психологічні особливості військовослужбовців та визначати напрямки особистісного та професійного самовдосконалення.

5. Синтезувати психологічні заходи саморозвитку та самовдосконалення та враховувати їх в професійній діяльності військовослужбовців.

6. Оцінювати ефективність застосування психологічних заходів саморозвитку та самовдосконалення військовослужбовців у підрозділі та оцінювання можливостей військових підрозділів стосовно розробок та впровадження зазначених заходів.

ВИКЛАДАЧ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Вступ до спеціальності, Загальна психологія з практикумом, Психодіагностика, Диференціальна психологія, Вікова психологія.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальні аудиторії, мультимедійний проектор, екран, ноутбук, навчальна література з навчальної дисципліни, модульне середовище кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Програмне забезпечення: пакет медичного ПЗ "Четверте покоління Системи психологічного дослідження особистості (СПДО) осіб, що вступають до лав ДПСУ та проходять службу в ООДК", модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю									
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота							Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Контрольна робота				
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	курсова робота	модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання	курсова робота					ІРГР	-----		
3	5	3	90	30	14					12					4	30	30									30		+	
Усього за дисципліну			3	90	30	14				12					4	30	30								30		+		

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.2; МН 1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації, бути критичним і самокритичним	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-6	Здатність планувати та управляти часом, приймати обґрунтовані рішення. Здатність працювати автономно, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-7	Здатність генерувати нові ідеї, виявляти, ставити та вирішувати завдання у процесі професійної діяльності і практичних ситуаціях	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-8	Навички міжособистісної взаємодії	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ЗК-9	Здатність працювати в команді, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ФК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ФК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ФК-8	Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ФК-11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-5	Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-12	Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-13	Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, в тому числі демонструвати лідерські якості	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.
ПРН-18	Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	МН1.1; МН1.2; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН.3.1.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК2.8; МК2.10; МК3.1; МК4.1.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Розрахунок годин 30

Календарний план проходження курсу

№ теми	Найменування теми	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин												Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1	Військова психологія як галузь психологічної науки	4	Л2	Сз2											09	1/1Л(2); 1/2Сз(2)	4
2	Методологічні основи військової психології	4	Л2	Сз2											09	2/1Л(2); 2/2Сз(2)	4
3	Психологія особистості військовослужбовця	4	Л2	Сз2											10	3/1 Л(2); 3/2Сз(2)	2
4	Соціально-психологічна характеристика військового колективу та її врахування в діяльності командира підрозділу	4	Л2	Сз2											10	4/1Л(2); 4/2Сз(2)	4
5	Психіка військовослужбовців в умовах бойових дій	6	Л2	Л2	Сз2										11	5/1Л(4); 5/2Сз(2)	6
6	Психологічний супровід військовослужбовців	4	Л2	Сз2											12	6/1Л(2); 6/2Л(2); 6/3Сз(2)	4
Диференційований залік		4	Дз4												12	Дз(4)	4
Всього		30													Всього		30

Умовні скорочення:

Лекція – Л

Диференційований залік – Дз

Семінарське заняття - Сз

Заняття, що обов'язкове для оцінювання – Сз2

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ Заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
III курс					
5 семестр					
1			14	Військова психологія як галузь психологічної науки	
	1	лекція	2	<u>Вступ до військової психології</u> 1. Об'єкт, предмет та завдання військової психології. 2. Міждисциплінарні зв'язки військової психології з іншим галузями психології.	[1.1] с. 31-40, 227-254 [1.2] с. 4-12
	2	семінар	2	<u>Історія розвитку військової психології</u> 1. Розвиток та становлення військової психології як науки. 2. Місце та значення психологічних знань з військової психології у становленні фахівця.	[1.1] с. 31-40, [1.2] с. 4-20
		індивід. завдання (конспект)	8	<u>Практичне значення військової психології для прикордонника</u> 1. Психологічний аналіз діяльності прикордонника: зміст та характеристика. 2. Місце психологічних знань в діяльності офіцера-психолога.	[1.1] с. 31-40, 227-254 [1.2] с. 4-6
		самостійна робота	2	1. Військова психологія в структурі сучасної психології. 2. Внесок у розвиток військово-психологічного знання вчених стародавнього світу та середніх віків. 3. Сучасний стан військової психології в Україні. 4. Розвиток і становлення вітчизняної військової психології.	[1.1] с. 31-40, 227-254
2			14	Методологічні основи військової психології	
	1	лекція	2	<u>Методи психолого-педагогічних досліджень та їх застосування у військовій психології</u> 1. Підходи до класифікації психологічних методів. Основні вимоги до методів психології. 2. Характеристика методів дослідження особистості та групи.	[1.2] с. 43-68 [2.1. -2.4]
	2	семінар	2	<u>Методи психологічних знань та їх практичне застосування офіцером-психологом</u> 1. Основні методи психології та їх місце в практичній діяльності офіцера-прикордонника.	[1.2] с. 43-67 [1.3] [2.1. -2.4]

№ теми	№ Заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
				2. Додаткова методи психології як джерело інформації про людину та групу.	
		індивід. завдання (конспект)	2	<u>Методологічний інструментарій військової психології</u> 1. Наукові підходи до класифікації методів дослідження особистості та групи. 2. Психологічні аспекти вивчення особистості та групових процесів.	[1.2] с. 43-67 [1.3] [2.1. -2.4]
		самостійна робота	2	1. Методологічні принципи військової психології. 2. Сучасні підходи до методів психологічного дослідження у військовій психології.	[1.2] с. 43-67 [1.3] [2.1. -2.4]
			14	Психологія особистості військовослужбовця	
3	1	лекція	2	<u>Психологічна структура особистості військовослужбовця</u> 1. Психічні процеси та стани військовослужбовців. 2. Психологічні властивості особистості та їх вплив на військову діяльність. 3. Психічні утворення особистості військовослужбовця 4. Методика вивчення командиром індивідуально-психологічних особливостей особистості	[1.5] с. 51-130
	2	семінар	2	<u>Розвиток особистості у військовій діяльності</u> 1. Характеристика юності, молодості та врахування їх особливостей в професійній діяльності офіцера-прикордонника. 2. Характеристика зрілості та пізньої зрілості.	[1.1] с. 44-82 [1.2] с. 23-29 [2.1 -2.4]
		індивід. завдання (реферат)	8	Виконання реферату за заданою тематикою	
		самостійна робота	2	1. Активність особистості та самоуправління. 2. Формування особистості засобами навчання та виховання. 3. «Я-концепція». 4. Загальна характеристика онтогенезу психічного розвитку особистості. 5. Соціальні та біологічні умови психічного розвитку особистості.	[1.2] с. 84-123 [2.1-2.4]

№ теми	№ Заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
				6. Розвиток особистості в онтогенезі.	
4			14	Соціально-психологічна характеристика військового колективу та її врахування в діяльності командира підрозділу	
	1	лекція	2	<u>Військовий колектив як соціально-психологічне явище</u> 1. Сутність та ознаки військового колективу. 2. Сутність і компоненти психології військового колективу. 3. Методи вивчення психології військового колективу. 4. Стили управління військовим колективом. Лідерство в військовому колективі.	[1.5] с. 160-188 [2.1-2.4]
	2	семінар	2	<u>Соціально-психологічні особливості військового підрозділу</u> 1. Психологічні ознаки військового колективу. 2. Психологічна структура прикордонного підрозділу: характеристика та особливості. 3. Особливості лідерства в військовому колективі. 4. Методи дослідження психології військового колективу. 5. Особливості управління військовим колективом	[1.1] с. 200-226 [1.5] с. 160-188 [2.1-2.4]
		індивідуальне завдання (реферат)	6	Виконання реферату за заданою тематикою	
		самостійна робота	4	1. Індивідуально-психологічна характеристика керівника як чинник ефективного управління. 2. Функції та здібності військового керівника. 3. Проблеми ефективності групової діяльності. 4. Соціально-психологічний клімат як результат та умова ефективності спільної діяльності. 5. Міжособистісні відносини в групі. 6. Місце офіцера в системі керівництва підрозділом.	[1.1] с. 200-226; [1.2] с. 314-325; 354-359 [2.1. -2.4]
5			16	Психіка військовослужбовців в умовах бойових дій	
	1	лекція	2	<u>Психологічні основи бойової діяльності військовослужбовців</u> 1. Ефективність військовослужбовців в умовах бойових дій. 2. Девіації як форма деструктивної поведінки воїнів у бойовій обстановці:	[1.5] с. 214-234 [2.5]

№ теми	№ Заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
				2.1. Сутність девіантної поведінки в бойовій обстановці. 2.2. Види девіантної поведінки в бойовій обстановці.	
	2	лекція	2	<u>Особливості групової психології в умовах бойової діяльності</u> 1. Виховання і встановлення дружби між бійцями, зміцнення товариських уз, згуртування та сумісність військового підрозділу 2. Психологічні аспекти управління військовим колективом у бою	[1.5] с. 248-258 [2.5; 2.6]
	3	семінар	2	<u>Вплив бойових умов на психіку військовослужбовців</u> 1. Ефективність військовослужбовців в умовах бойових дій. 2. Девіації як форма деструктивної поведінки воїнів у бойовій обстановці. 3. Виховання і встановлення дружби між бійцями, зміцнення товариських уз, згуртування та сумісність військового підрозділу 4. Психологічні аспекти управління військовим колективом у бою	[1.5] с. 214-258 [2.5; 2.6]
		самостійна робота	10	1. Психологічна характеристика бойових дій військ в умовах застосування зброї масового ураження та високоточної зброї. 2. Психологічні особливості воєнно-польового побуту. 3. Психологічні особливості перебування особового складу в полоні.	[1.5] с. 234-248 [2.5]
			14	Психологічний супровід військовослужбовців	
6	1	лекція	2	<u>Особливості переживання стресу військовослужбовцями в особливих умовах здійснення професійної діяльності</u> 1. Особливості переживання військовослужбовцями стресу 2. Особливості переживання військовослужбовцями бойового стресу. 3. Організація життєдіяльності військовослужбовців для зниження стресу. 4. Психологічна допомога військовослужбовцям при переживанні стресу: 4.1. Перша допомога військовослужбовцям при гострому стресі . 4.2. Кризове консультування як найбільш дієва та актуальна	[2.7; 2.8]

№ теми	№ Заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
				форма психологічного консультування для екстремальної діяльності.	
	2	семінар	2	<u>Робота психолога з військовослужбовцями в особливих умовах здійснення професійної діяльності</u> 1. Рекомендації, які може дати психолог військовослужбовцям для здійснення контролю над стресовими переживаннями: 1.1. Робота з переживання неприємних відчуттів 1.2. Дихальні вправи 1.3. Вправи на м'язову релаксацію 1.4. Фізичні вправи. 1.5. Вправи на розтяжку і зняття затисків 2. НЛП-техніки для зняття гострого стресу 3. Методика нормалізації сну та процесу засипання «Морфей» 4. Дебрифінг як метод екстреної психологічної допомоги	[2.7; 2.8]
		самостійна робота	10	<u>Психологічна допомога та самопомога при негативних переживаннях військовослужбовцями</u> 1. Перша психологічна допомога військовослужбовцям та самопомога при переживанні військовослужбовцями негативних станів. 2. Ознаки суїцидальної поведінки та надання допомоги особам з суїцидальними тенденціями. 3. Гумор, як засіб зняття напруження та підтримки бойового духу. 4. Соціально-психологічні методи, орієнтовані на корегування думок, почуттів і настроїв військовослужбовців 5. План діагностичної бесіди з військовослужбовцями, які перебувають на стаціонарному лікуванні в шпиталях	[2.7; 2.8]
Диференційований залік			4		
Усього за дисципліну			90		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова

- 1.1. Ягупов В. В. Військова психологія: Підручник. К. : Тамдем, 2004. 656 с.
- 1.2. Максименко С. Д., Мельник П. В., Олексієнко Б. М.. Основи військової психології: Навчальний посібник. Хмельницький : Вид-во НАПВУ, 2002. 532 с.
- 1.3 Почекалін І. М., Демський В. В., Бхіндер Н. В. Психолого-педагогічні технології підвищення стресостійкості курсантів : зарубіжний досвід : навчальний посібник. Хмельницький : Вид-во ФОП Ковальський, 2019. 320 с.
- 1.4. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Ніка-Центр, 2006. 580 с.
- 1.5. Бондарев Г. В., Круть П. П. Основи військової психології : навч. посіб. / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 272 с.
- 1.6. Лісовський П. М. Військова психологія: методологічний аналіз : навч. посібник. Київ : Кондор, 2017. 290 с.
- 1.7. Грицевич Т. Л., Гузенко І. М., Капінус О. С., Мацевко Т. М., Романишин А. М. Психологія бою : посібник / за ред. А. М. Романишина. Львів: Видавництво «Астролябія», 2017. 352 с.
- 1.7. Грицевич Т.Л., Капінус О.С., Мацевко Т.М., Ткачук П.П.. Соціально-психологічні технології управління військовими колективами: Навчально-методичний посібник. Львів: НАСВ, 2018. 256 с.
- 1.8. Блінов О. А. Психологія бойового стресу. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня д.психол.н. (19.00.04). Київ. 2020. 45 с.
- 1.9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник / Загальна редакція: Н. Пророк. Том 1. Київ, 2018. 208 с.

2. Допоміжна

- 2.1. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Герасименко М.В., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Досвід роботи в армії США та арміях інших країн щодо недопущення втрат особового складу з причин, не пов'язаних із виконанням завдань за призначенням. Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 156 с.
- 2.2. Балашова С.П., Васильєв С.П., Дубровинський Г.Р. Практичний курс військової психології: Навчальний посібник. Част. 2. К. : ВПЦ "Київський університет", 2013. 172 с.
- 2.3. Методичний посібник «Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога» Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога. Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.
- 2.4. Соціально-психологічні технології управління військовими колективами: Навчально-методичний посібник / Т.Л. Грицевич, О.С. Капінус, Т.М. Мацевко, П.П. Ткачук. Львів: НАСВ, 2018. 256 с.

2.5. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України : метод. рек. / М-во оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України ; [Н. А. Агаєв, О. Г. Скрипкін, А. Б. Дейко та ін.]. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с.

2.6. Психологія бою : посібник / [Т. Л. Грицевич, І. М. Гузенко, О. С. Капінус та ін.] ; за ред. А. М. Романишина. Львів : Астролябія, 2017. 351 с.

2.7. Психологічний супровід військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в екстремальних умовах : методичні рекомендації / Я.В. Мацегора, І.В. Воробйова, О.С. Колесніченко, І.І. Приходько. Харків : НА НГУ, 2015. 69 с.

2.8. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Корня Л.В. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України. Методичний посібник. Київ : ФОП Маслаков, 2019. 288 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернет (інтранет)

1. Модульне середовище навчання – 10.241.24.9.
2. <http://psychological.ucoz.ua/publ/35>
3. http://www.bronnikov.kiev.ua/book_3_0.php
4. <http://uchebnik.biz/book/320-yetnopsixologiya.html>
5. <http://psychlib.com.ua/category/etnopsihologiya.htm>
6. http://mobile.pidruchniki.ws/16760626/psihologiya/etnopsihologiya_-_savitska_ov
7. http://faculty.Washington.edu/agg/iat_materials.Htm
8. <http://implicit.harvard.edu/implicit/>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

